

Checklista vattenbrist – Hur förbereder du dig?

Senast uppdaterad 170524.

Inledning

Vatten är den absolut viktigaste produktionsresursen i lantbruket. Vattnet används på olika sätt inom olika produktionsgrenar men är lika nödvändigt för alla. Dock kan konstateras att djurhållare och odlare med specialgrödor som kräver bevattning naturligtvis får betydligt akutare problem än växtodlare om brunnen sinar.

I Sverige har vatten historiskt setts som självklart men i skrivande stund¹ är situationen inte alls betryggande när det gäller tillgången. Grundvattennivåerna är på många håll de lägsta på femtio år så risken för än större problem än förra året inom framförallt djurhållningen är överhängande.

Nedan finns ett antal punkter att tänka på och eventuellt agera enligt för att kunna förekomma en akut, svårlöst situation på gården framöver.

Checklista

- Mät vattennivån i brunnen
 - Grävd brunn är enkel att loda eller mäta med sticka. Följ upp med regelbundna mätningar för att se eventuell förändring

- Spara på vatten
 - Läckande vattenkoppar eller ledningar? Är ledningarna till beteshagar täta?
 - Fundera igenom rutiner kring daglig spolning av mjölkgrup eller mjölkningsrobot, det kan finnas många liter att spara
 - Kan tvätt av stall och maskiner på något sätt effektiviseras?
 - Se över hushållets och hyresgästers förbrukning
 - Kan ytvatten istället användas för vissa moment, t.ex. maskintvätt

- Prata med grannarna
 - Hur ser grannarnas vattensituation ut? Tillgång och förbrukning?
 - Kan ni hjälpa varandra? Bestäm i förväg hur ersättningen ska se ut om ni behöver köpa vatten av varandra. Förbereda för en provisorisk ledning? Tankvagn?

- Vatten från sjö eller vattendrag
 - Hur är kvaliteten på ytvattnet? Vilka kvalitetskrav finns för min produktion?
 - Kan jag ta hand om överskottsvatten som faller under sommaren i anlagda dammar eller liknande? Anmälan fordras i regel till Länsstyrelsen
 - Vilka tekniska anordningar behövs för att kunna hämta vattnet? Pump (el- eller bensin/dieseldriven), rörledningar, filter, rening, tankvagn med mera.

- Grundvatten
 - Hur du tidigare haft sviktande vattentillgång i en borrar brunn finns stor anledning att agera
 - Borra nytt eller borra djupare? Brunnsborrhare svåra att få tag på...

¹ Maj 2017

- Finns det grävda brunnar på gården som användes innan djupborrning skedde? Blir det en regnig sommar kan dessa eventuellt användas även om grundvattnet är lågt. De behöver i så fall omsättas för att erbjuda friskt vatten. Vilka tekniska anordningar behövs för att använda de brunnarna?
- Vatten från kommunen
 - Erfarenheten från sommaren 2016 är att det är transporten som är det dyra om man tvingas köpa vatten från kommunen. Stora olikheter har framkommit då några kommuner kört till självkostnadspris medan vissa andra använt "normal" taxa
 - Lyft frågan via LRFs kommungrupp redan innan läget är akut. Kommungruppen bör ha en upparbetad kontakt med kommunen och kan tala för kommunens alla företagare inom det gröna näringslivet
 - Tar du egen kontakt med kommunen så förklara vilka åtgärder du som företagare har vidtagit för att förekomma vattenbrist men att du vill ha en dialog innan brunnen sinar
 - Säkerställ att din tänkta vattenleverantör har tankar som är lämpliga för transport av dricksvatten
- Foderförsörjning
 - Bör sommarens bete planeras på något särskilt sätt?
 - Torkan 2016 misstänks ha orsakat mjältbrandsutbrottet vid Omberg eftersom djuren betade närmare marken och på andra platser än de normalt betar. Finns möjlighet till tilläggsutfodring? (Viktigt även för djurens direkta välbefinnande och produktion.)
 - Räkna redan i ett tidigt stadium på hur du ska hantera en eventuellt dålig grovfoderskörd för minsta förlust nästa stallsäsong. Tillgång och pris på spannmål behöver naturligtvis också finnas med som en parameter i beräkningen
- Bevattning
 - Hur ser min vattentillgång ut jämfört med "normalt"?
 - Hur optimerar jag bevattningen? (Högre kapacitet för att vattna enbart nattetid t.ex.)
 - Om vattnet inte räcker till hela behovet, vilka grödor, fält och tidpunkter ska då prioriteras för att minimera skadan?

Se också "Frågor och svar om vattenbrist". Du hittar även den på lrf.se/vattenbrist.

Kontaktpersoner

Markus Hoffman, expert vattenfrågor, markus.hoffman@lrf.se

Anders Drottja, krisansvarig, anders.drottja@lrf.se